

ΤΟ 5ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Αθηνά Ζαράνη*, Κοσμάς Παυλόπουλος**

Οι εργασίες του 5ου Πανελληνίου Γεωγραφικού Συνεδρίου έγιναν κατά το διάστημα 11-13 Νοεμβρίου 1999 στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο και συμμετείχαν 200 περίπου σύνεδροι από όλη την Ελλάδα. Διοργανώθηκε από την Ελληνική Γεωγραφική Εταιρεία, που έχει ιδρυθεί το 1919, σε συνεργασία με τον Τομέα Γεωγραφίας-Κλιματολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Οι ειδικότητες των συμμετεχόντων ήταν γεωλόγοι, τοπογράφοι, πληροφορικοί, πολεοδόμοι, οικονομολόγοι, στρατιωτικοί, μαθηματικοί, μηχανικοί, ωκεανογράφοι καθώς και αρκετοί φοιτητές και πανεπιστημιακοί των Πανεπιστημίων Αθηνών, Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Πανεπιστημίου Πατρών, Πανεπιστημίου Αιγαίου, Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου και του Ινστιτούτου Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου της Βιέννης. Η συνάντηση μιας μεγάλης ποικιλίας επιστημονικών ειδικοτήτων καθώς και των πανεπιστημιακών σχολών σε συνδυασμό με την ίδρυση του νεοσύστατου Τμήματος Γεωγραφίας στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά του Συνεδρίου.

Οι κύριες θεματικές ενότητες του συνεδρίου ήταν η γεωμορφολογία, η τηλεπισκόπηση-μαθηματική γεωγραφία, η οικονομική γεωγραφία, η ανθρωπογεωγραφία, η βιογεωγραφία, η κλιματολογία, η γενική γεωγραφία, η γεωγραφία και το περιβάλλον και η διδακτική της γεωγραφίας. Το σύνολο των εργασιών ήταν 77, από τις οποίες οι 25 παρουσιάστηκαν την πρώτη ημέρα στην ενότητα της γεωμορφολογίας, οι 30 τη δεύτερη ημέρα στις ενότητες της τηλεπισκόπησης και μαθηματικής γεωγραφίας, οικονομικής γεωγραφίας, ανθρωπογεωγραφίας και κλιματολογίας, και 22 τη τρίτη και τελευταία ημέρα του συνεδρίου στην ενότητα της γενικής γεωγραφίας.

Αναλυτικότερα, στη θεματική ενότητα της γεωμορφολογίας παρουσιάστηκαν εργασίες με θέματα που εξετάζουν τη γεωμορφολογική δομή μορφών όπως η πόλη της Πολιανής (Ν. Μεσσηνίας) και η λεκάνη της Μαντινείας (Ν. Αρκαδίας), τις μεταβολές της στάθμης, της έκτασης και του όγκου της τέως λίμνης Κάρλας, την παλαιογεωγραφική εξέλιξη του οροπεδίου βόρεια της Τρίπολης, τις γεωλογικές, υδρογεωλογικές συνθήκες και τις συνθήκες

* Ομότιμη Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών.

** Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, e-mail: kpavlop@hua.gr.

ύδρευσης της νήσου Γαύδου. Ακολούθησαν εργασίες συναδέλφων από το Πανεπιστήμιο των Τιράνων της Αλβανίας με θέματα «Γεωμορφολογικά και γεωβοτανικά χαρακτηριστικά της παράκτιας περιοχής νότια του ποταμού Vjosa (κόλπος Vloja, αλβανική ακτή)» και «Ιδιαιτερότητες της καρστικής μορφολογίας της νοτίου Αλβανίας», παρουσιάζοντας στοιχεία για την οικολογία και τα οικοσυστήματα της παράκτιας ζώνης της Αλβανίας καθώς και στοιχεία για τη νότια ορεινή περιοχή της Αλβανίας, όπου παρατηρούνται όλα σχεδόν τα είδη καρστικών μορφών που εμφανίζονται στην περιοχή της Μεσογείου.

Στη συνέχεια παρουσιάστηκαν εργασίες σχετικές με τα μορφοτεκτονικά κριτήρια αναγνώρισης ενεργών ρηγμάτων στην περιοχή Αρκίτσας-Αγ. Κωνσταντίνου-Καμένων Βούρλων, μορφοτεκτονικές παρατηρήσεις στη λεκάνη του ποταμού Πραμορίτσα (Γρεβενά), μορφοτεκτονική της λεκάνης Σάγκα-Νεατάνης (Ν. Αρκαδίας). Ανακοινώσεις σχετικές με τη γεωμορφολογική εξέλιξη υδρογραφικών δικτύων ποταμών όπως του Εύηνου, του Στρυμόνα, του Νέστου στο βύθισμα Παρνεσσίου-Σταυρούπολης, του Πηνειού στη ΒΔ Πελοπόννησο.

Ακολούθησε μια σειρά ανακοινώσεων σε αρχαιογεωλογικά θέματα, στην περιοχή Λιβανάτων-Κίνου-Αρκίτσας, στο σπήλαιο Α' (Αγίασμα) Λουτρακίου Ν. Πέλλας (Μακεδονία), για τη διώρυγα του Ξέρξη στη χερσόνησο του Άθω, και σχετικά με την ορθολογική διαχείριση υποβρύχιων αρχαιολογικών χώρων, με παράδειγμα τον κόλπο του Ναυαρίνου (Πύλος). Μια σειρά σύγχρονων μεθοδολογιών αναπτύχθηκαν στην εργασία με θέμα τη συνεισφορά των εδαφολογικών-ιζηματολογικών αναλύσεων στα πλαι-

σια αρχαιολογικών ερευνών (παράδειγμα από την περιοχή Niederösterreich της Αυστρίας).

Ακολούθησαν θέματα εφαρμοσμένης γεωγραφίας και γεωμορφολογίας όπως η διερεύνηση γεωολογικών, γεωμορφολογικών και υδρογεωλογικών συνθηκών με την εφαρμογή γεωφυσικών μεθόδων με σκοπό τον έλεγχο της θέσης κατασκευής φράγματος Φράγμα Μύλων (Ν. Φθιώτιδας), καθώς και οι επικρατούσες φυσικογεωγραφικές και λιμνολογικές συνθήκες της νέας τεχνητής λίμνης Θησαύρου στον ποταμό Νέστο. Μια σύγχρονη προσέγγιση των γεωγραφικών μεθόδων και εργαλείων παρουσιάστηκε στην εργασία για τη μεθοδολογία αξιολόγησης του μεσογειακού περιαστικού τοπίου (η περίπτωση της χερσονήσου της Λαυρεωτικής).

Στην υποενότητα της παράκτιας γεωμορφολογίας αναπτύχθηκαν θέματα σχετικά με την ιζηματολογία των παράκτιων ιζημάτων του Λακωνικού Κόλπου (Γύθειο, Βαλτάκι, Δέλτα Ευρώτα), την παράκτια γεωμορφολογία των ανατολικών ακτών του Θεσσαλονίκου Κόλπου στον Ν. Θεσσαλονίκης και θέματα γενικά, όπως η ένταξη της παράκτιας ζώνης ως υποσυνόλου ενός ευρύτερου γεωγραφικού χώρου και ο ρόλος των φραγμάτων στην υδάτινη και ιζηματολογική δίατα της ελληνικής παράκτιας ζώνης.

Στη συνέχεια ακολούθησαν ανακοινώσεις εργασιών στη θεματική ενότητα της μαθηματικής γεωγραφίας και της τηλεπισκόπησης. Σχετικά με τα Γεωγραφικά Πληροφορικά Συστήματα (ΓΠΣ), αναλύθηκαν θέματα όπως οι σχέσεις γεωλογικής δομής, γεωμορφολογίας και κάλυψης/χρήσης γης στην περιοχή της Κορινθίας (ΒΑ Πελοπόννησος), η χρήση των ΓΠΣ (GIS) στον αντισεισμικό σχεδιασμό και την οργάνωση

(Δήμος Χαλανδρίου), η χρήση των ΓΠΣ για την έρευνα της υδρογραφικής και υδρολογικής κατάστασης της λεκάνης του ποταμού Πηνειού της Θεσσαλίας και η αξιοποίηση των ΓΠΣ στην επιλογή της καταλληλότερης θέσης για δόμηση και για τη διάκριση περιοχών με κριτήρια αστικογεωλογικής καταλληλότητας.

Σε άλλη σειρά ανακοινώσεων αναπτύχθηκαν ψηφιακά μοντέλα εδάφους (Digital Terrain Models – Λαυρεωτική, Ιθάκη, Ζάκυνθος) για ειδικές εφαρμογές. Στην ενότητα αυτή εντάσσονται και οι ανακοινώσεις σχετικά με τη χρήση τεχνολογίας ΓΠΣ βασισμένης στο διαδίκτυο (Internet) για τη διαχείριση γεωμορφολογικών και περιβαλλοντικών δεδομένων, καθώς και η ανάπτυξη ενός φίλτρου διαύγασης/εξομάλυνσης σημάτων και εικόνων.

Στην υποενότητα της τηλεπισκόπησης αναπτύχθηκαν θέματα που αφορούσαν, ανάλυση δορυφορικών εικόνων για εντοπισμό ρευστοποιήσεων εδαφών, κατασκευή θεματικών χαρτών κάλυψης γης, ανάπτυξη τεχνικών ψηφιακής επεξεργασίας εικόνων με χρησιμότητα στην έρευνα μεταλλευμάτων νικελίου, παρατηρήσεις στην παρέκκλιση της κοίτης του Εύηνου, καθώς και την παραγωγή δορυφορικής ορθοεικόνας.

Στη θεματική ενότητα της κλιματολογίας παρουσιάστηκαν θέματα όπως, ημέρες άνεσης και θερμές ημέρες στην Αθήνα κατά την ψυχρή περίοδο, μελέτη των επιπέδων ηχορύπανσης στην Αθήνα, κλιματική διαίρεση της Πελοποννήσου με βάση την αποτελεσματικότητα των βροχοπτώσεων και τις χαλαзоφόρες καταιγίδες. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασε η εργασία σχετικά με την αξιοποίηση του νερού της βροχής από το ασφαλτοστρωμένο οδικό δίκτυο για την επίλυση προβλημάτων πυρόσβεσης, ύδρευσης και άρ-

δευσης προβληματικών περιοχών της Ελλάδας, προτείνοντας υλοποιήσιμες τακτικές εξοικονόμησης υδατικών πόρων στις επερχόμενες περιόδους λειψυδρίας.

Στην ενότητα οικονομικής και κοινωνικής γεωγραφίας αναλύθηκαν και παρουσιάστηκαν θέματα σχετικά με τη γεωγραφία της βιομηχανίας τροφίμων στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, τις γεωγραφικές διαστάσεις του αντισεισμικού σχεδιασμού νησιωτικών περιοχών (Χίου, Κω, Νισύρου), τη συμβολή του τροχιοδρόμου στην επίλυση του κυκλοφοριακού προβλήματος και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής της Αθήνας.

Ακολούθησε μια σειρά παρουσιάσεων με θέματα περιβαλλοντικής γεωγραφίας όπως η οικολογική σήμανση (ecolabelling) γεωγραφικών περιφερειών και τόπων, τα προβλήματα σχεδιασμού της διαχείρισης των απορριμμάτων στην Ελλάδα, η συμβολή των γεωηλεκτρικών και γεωσεισμικών μετρήσεων σε εδαφολογικές και περιβαλλοντικές μελέτες (με παραδείγματα από την Αυστρία), τα εδαφολογικά κριτήρια, η χρήση και η ανακύκλωση της ιλύος (λάσσης) επεξεργασίας λυμάτων, η οικοτουριστική και οικοαγροτουριστική ανάπτυξη στη γεωγραφική περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου (περίπτωση Ελλάδας και Κύπρου) και τέλος οι αρχές και οι μελλοντικές προοπτικές για τις μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων και η συμβολή των γεωγραφικών επιστημών. Δεν έλειψαν εργασίες με θέματα όπως τα πληροφορικά συστήματα και η διαχείριση περιβάλλοντος (χωροθέτηση ΧΥΤΑ), η χημική ανάλυση και η επεξεργασία του υδάτινου δυναμικού του χειμάρ-

ρου Αγίας Τριάδας Αττικής, το καρστικό λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της χωματερής Δουρούτης και τέλος οι ανθρωπίνες επεμβάσεις στο δέλτα του ποταμού Εύηνου.

Αξιόλογα θέματα αναπτύχθηκαν στη θεματική ενότητα της διδακτικής των γεωγραφικών επιστημών, με θέματα όπως το νέο αναλυτικό πρόγραμμα της γεωγραφίας στα σχολεία μέσης εκπαίδευσης και οι νέες προοπτικές για τη διδακτική της γεωγραφίας με τη χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού με πολυμέσα. Η διδακτική της γεωγραφίας και η σχολική γεωγραφία καθώς και η σύνδεση της γεωγραφίας με τα περιβαλλοντικά προβλήματα παρουσιάστηκαν στην εργασία που αναφερόταν στο ρόλο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην ανάπτυξη δημιουργικής σκέψης.

Ενδιαφέροντα θέματα παρουσιάστηκαν και στην ενότητα της γενικής γεωγραφίας, όπως η γεωγραφική κατανομή και τύπος λεκανών απόθεσης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων της Ανατολικής Μεσογείου, η παλαιογεωγραφική και παλαιοπεριβαλλοντική σημασία των συμπυκνωμένων ακολουθιών στη νήσο Κεφαλλονιά, η αμπελοκαλλιέργεια, το κλίμα και το έδαφος στη δυτική περιοχή του Weinviertel της Αυστρίας και η καρυδιά (*Juglans regia linne*) στην περιοχή της Βαλκανικής Χερσονήσου κατά το Τεταρτογενές. Ιθαγενής βλάστηση ή αλλόχθονη καλλιέργεια;

Σε γενικές γραμμές οι παρουσιάσεις του συνεδρίου ήταν υψηλού επιπέδου, παρουσιάστηκαν με σύγχρονα εποπτικά μέσα, και οι συγγραφείς ακολούθησαν τις παρατηρήσεις και διορθώσεις των κριτών

για τις εργασίες που εκδόθηκαν ήδη στον τόμο του συνεδρίου. Πρέπει να σημειωθεί ότι ενδιαφέρουσες συζητήσεις, ερωτήσεις και παρεμβάσεις έγιναν σε όλη τη διάρκεια του συνεδρίου με ιδιαίτερη έμφαση στις θεματικές ενότητες της γεωμορφολογίας, εφαρμοσμένης γεωγραφίας, μαθηματικής γεωγραφίας και περιβαλλοντικής γεωγραφίας. Οι τόμοι των εργασιών του συνεδρίου εκδόθηκαν πριν την υλοποίησή του (688 σελίδες) και, παρ' όλες τις ελλείψεις που είχαν, ήταν διαθέσιμοι στους συνέδρους κατά τη διεξαγωγή του συνεδρίου.

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τις τρεις ημέρες του συνεδρίου είναι ιδιαίτερα αξιόλογα για τους διάφορους τομείς της επιστήμης της γεωγραφίας, μπορούν όμως να χρησιμοποιηθούν και σαν σύγχρονα επιστημονικά εργαλεία από τους διάφορους οργανισμούς, Δήμους, Νομαρχίες, Περιφέρειες, υπηρεσίες Υπουργείων καθώς και από μελετητικά γραφεία.

Το σημαντικότερο γεγονός του 5ου Πανελλήνιου Γεωγραφικού Συνεδρίου είναι ότι για πρώτη φορά συγκεντρώθηκαν στον ίδιο χώρο οι περισσότεροι από τους επιστήμονες (κυρίως φυσικογεωγράφοι), με διαφορετικές ειδικότητες, που μελετούν, ερευνούν και εργάζονται για τη γεωγραφική επιστήμη. Ήταν η πρώτη φορά που συναντήθηκαν σχεδόν όλες οι επιστημονικές και ερευνητικές ομάδες των πανεπιστημίων της Ελλάδας (Πανεπιστήμια Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πατρών, Αιγαίου και Χαροκοπέου) και ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών (Αυστρίας, Αλβανίας, Βουλγαρίας), όπου εξελίσσονται και προάγονται οι γεωγραφικές επιστήμες.